

Ministerieel besluit tot definitieve opheffing van de bescherming als monument en als dorpsgezicht van het Kasteeldomein Vilain in Gent (Gentbrugge)

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.2.1, 3°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 2 oktober 2019 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 8, §1, 2°.

Procedurestappen en vormvereisten

Dit besluit kwam tot stand volgens de procedurestappen en de vormvereisten, beschreven in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.2.3 tot en met 6.2.7;

De volgende procedurestappen en vormvereisten zijn vervuld:

- de opheffing van de bescherming als monument en als dorpsgezicht werd onderzocht;
- de bevindingen van het onderzoek zijn opgenomen in een opheffingsdossier;
- het voorlopig opheffingsbesluit werd getekend op 12 juni 2023 en werd bij uittreksel in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt op 30 juni 2023;
- de stad Gent organiseerde een openbaar onderzoek van 8 juli 2023 tot en met 8 augustus 2023.

De behandeling van de adviezen, opmerkingen en bezwaren is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

Motivering

Het kasteel Vilain, de toegangsbrug en de toegangspoort werden beschermd als monument en het park van het kasteel Vilain, de omwalling en een deel van de onmiddellijke omgeving werden beschermd als dorpsgezicht bij koninklijk besluit van 18 juli 1980, omwille van de historische waarde. Dit besluit werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 29 oktober 1980.

Het Kasteeldomein Vilain verkeerde op het moment van bescherming in 1980 in een slechte bouwfysische toestand. Na de bescherming bleef onderhoud uit. Tussen 1984 en 1987 werd het kasteelgebouw gesloopt, op de traptoren na. Het park binnen de walgracht verboste. De als dorpsgezicht beschermde omgeving buiten de walgracht van het voormalige kasteeldomein was al op het moment van bescherming deels bebouwd en

verhard. Sinds de bescherming zijn in het beschermd dorpsgezicht nog gebouwen en verhardingen toegevoegd.

Artikel 6.2.1, 3° van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 staat de gehele of gedeeltelijke wijziging of opheffing van een bescherming omwille van het algemeen belang toe. De parlementaire voorbereiding stelt daarbij het volgende: "door een wijzigende context kan het algemeen belang immers geëvolueerd zijn ten opzichte van het algemeen belang ten tijde van de bescherming".

In functie van een algemene evaluatie van het beschermd bestand in Vlaanderen die als doelstelling heeft om een dynamische selectie van de essentiële en representatieve getuigen van het leven in Vlaanderen te vrijwaren, wordt het beschermd erfgoed getoetst aan de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde.

De evaluatie van het beschermd bestand in Vlaanderen is gebaseerd op:

- de erfgoedwaarde zoals vermeld in het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 2.1, 26°: de archeologische, architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologische, technische, ruimtelijk-structurerende, sociale, stedenbouwkundige, volkskundige of wetenschappelijke waarde waaraan onroerende goederen [en de cultuurgooederen die er integrerend deel van uitmaken] hun huidige of toekomstige maatschappelijke betekenis ontleen;
- de vijf selectiecriteria die gehanteerd worden in functie van bescherming en die het afwegingskader vormen om het onroerend erfgoed te waarderen:
 - 1° zeldzaamheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed uitzonderlijk voorkomt in relatie met de geografische context, de historische context, de typologie of het oeuvre;
 - 2° herkenbaarheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een goed herkenbare uitdrukking is van zijn oorspronkelijke functie, uitzicht of vormgeving, of van een belangrijke fase in de latere ontwikkeling daarvan;
 - 3° representativiteit: geeft aan in hoeverre het onroerend goed typerend is voor een geografische of historische context of een welbepaalde typologie of een bepaald oeuvre;
 - 4° ensemble: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een sterke samenhang vertoont tussen de verschillende elementen;
 - 5° context: geeft aan in hoeverre er tussen het onroerend goed en zijn directe of ruimere omgeving een sterke relatie is op landschappelijk, stedenbouwkundig of esthetisch vlak.

De evaluatie van de erfgoedwaarden van het kasteeldomein Vilain in Gent (Gentbrugge) op basis van de erfgoedwaarden en huidige criteria voor bescherming is als volgt:

- 1° zeldzaamheid: de zeldzaamheid van het voormalige kasteeldomein Vilain, met een bewaarde buitenste walgracht, is gemiddeld. Vandaag zijn er in de Gentse regio nog 17 sites met een geheel of gedeeltelijk bewaarde walgracht;
- 2° herkenbaarheid: op het moment van bescherming had het kasteeldomein Vilain een grote herkenbaarheid, omwille van het bewaarde kasteelgebouw, de bewaarde historische toegangsbrug en de bewaarde buitenste walgracht. Door de bijna volledige sloop van het kasteel en het verlies van de toegangsbrug en -poort heeft het kasteeldomein aan herkenbaarheid ingeboet. De bewaarde buitenste walgracht en de traptoren zijn de enige erfgoedelementen die aan de site nog enige herkenbaarheid als historisch buitengoed verlenen;

3° representativiteit: door de bijna volledige sloop van het kasteelgebouw en het verlies van de historische toegangsbrug is het kasteeldomein Vilain geen representatief voorbeeld meer van een historisch buitengoed;

4° ensemble: door de bijna volledige sloop van het kasteelgebouw en de verdwijning van de historische toegangsbrug is de ensemblewaarde van het voormalige kasteeldomein Vilain gering. De enige ensemblewaarde die vandaag nog resteert is het geheel van traptoren, walgracht en enkele beplantingen met erfgoedwaarde;

5° context: op het moment van de bescherming bezat de omgeving van het monument en het dorpsgezicht weinig contextwaarde. Er was toen geen noemenswaardige relatie meer tussen de historische walsite en de omgeving buiten de walgracht. Door bebouwing en verharding, vooral in de noordoostelijke zone van het beschermde dorpsgezicht, is de contextwaarde sinds de bescherming zo goed als verdwenen.

Het verlies aan herkenbaarheid, representativiteit en contextwaarde heeft de historische waarde van het Kasteeldomein Vilain sterk aangetast. Omwille van de walgracht, het traptorentje en enkele beplantingen met erfgoedwaarde bezit het vroegere kasteeldomein wel nog enige herkenbaarheid en ensemblewaarde. De erfgoedwaarden zijn bijgevolg niet volledig verloren gegaan.

De hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde hebben geleid tot een gewijzigde context waarin de erfgoedwaarden onvoldoende zijn voor een bescherming van het kasteeldomein Vilain in Gent (Gentbrugge) als monument en dorpsgezicht. De vrijwaring van de erfgoedwaarden middels een bescherming als monument en dorpsgezicht is niet langer vereist omwille van het algemeen belang.

De bescherming van het kasteeldomein Vilain in Gent (Gentbrugge) als monument en dorpsgezicht wordt opgeheven omwille van het algemeen belang.

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING,
WONEN EN ONROEREND ERFGOED BESLUIT:

Artikel 1. Het koninklijk besluit van 18 juli 1980 tot bescherming als monument van het kasteel Vilain, de toegangsbrug en de toegangspoort en als dorpsgezicht van het park van het kasteel Vilain, de omwalling en een deel van de onmiddellijke omgeving, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 29 oktober 1980, wordt definitief geheel opgeheven.

Art. 2. Het beschermde goed kasteeldomein Vilain, Braemkasteelstraat zonder nummer in Gent (Gentbrugge), waarvan de bescherming definitief wordt opgeheven, bevindt zich op de percelen met de volgende kadastrale gegevens: Gent 21ste afdeling, Gentbrugge 1ste afdeling, sectie A, perceelnummers 186B, 186C, 188G, 188H, 189C, 190C, 192F, 192G, 192H, 443M, 443N, 445A, 446B, 447B, 449D, 452C, 466B3 (deel), 466E3 (deel), 466F3, 466H3 (deel), 466Z2 (deel), 467D, 467E, 468A (deel), 468B (deel); Gent 22ste afdeling, Gentbrugge 2de afdeling, sectie B, perceelnummer 116/2H2 (deel) en deel van het openbaar domein.

Het plan met de aflijning is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van het beschermde onroerend goed waarvan de bescherming definitief wordt opgeheven, wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Brussel,

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Matthias DIEPENDAELE